

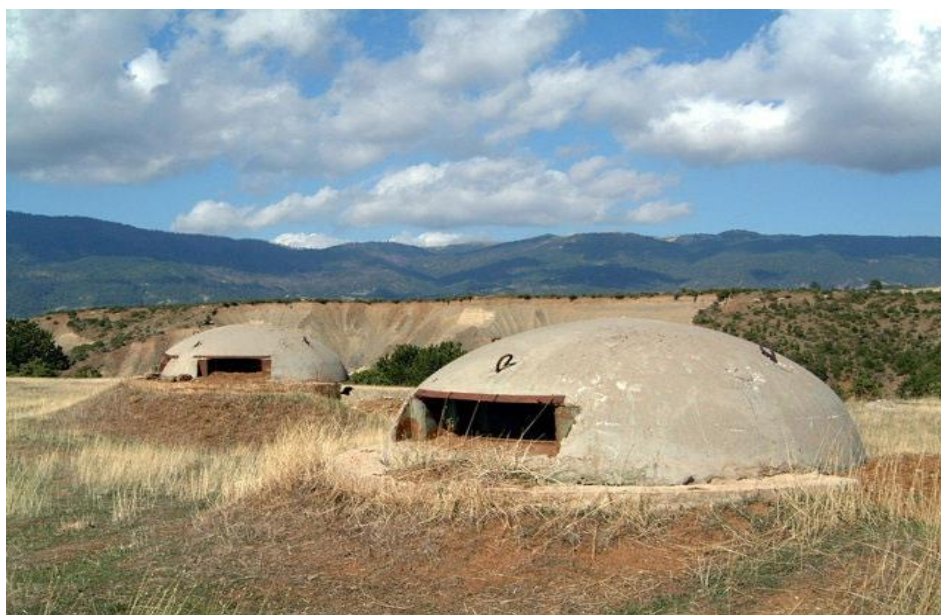
Již delší dobu mě lákalo podívat se do těchto zemí. V dávné minulosti sice tihle geografičtí sousedé měli společné dějiny, ale výrazné to tak bylo hlavně za Římanů a potom v rámci osmanské říše. Ale dvacáté století a později doba komunismu tohle všechno rozbila a uvedené oblasti se až donedávna rozvíjely hodně odlišně a teprve nyní v rámci rozšiřování Evropské unie se k sobě začínají opět přibližovat. Pro lepší pochopení určité země nebo oblasti je vždy dobré podívat se do její historie. Ono totiž, když se zde stane nějaká i překvapivá nová událost, má to většinou spojitost s něčím co proběhlo v minulosti, jen se to třeba neřešilo, někde to bublalo a čekalo na chvíli, kdy to vyskočí ven. Když se někdy naše média podivují nad tím, proč se zrovna stalo to či ono a vyvozují z toho spíše ideologické než historickými skutečnostmi podložené závěry, bolí mě z toho často hlava. Pro hodně dnešních novinářů je pohodlnější zakrýt vlastní nevzdělanost přijetím mainstreamových názorů tzv. většiny. Sází tak na to, že většina dnešní populace, žijící na úvěr a zaměstnaná nepřetržitou starostí o běžné denní věci

potřebné k co nejlepšímu přežití rodiny, už ani v posledních třiceti letech nedostala dobré vzdělání, mimo jiné i proto, že na podrobnější dějiny dvacátého století už při základní výuce, přichází na řadě českých škol čas spíše sporadicky. A na poučné čtení knihy si většina lidí v dnešní uspěchané digitální době už čas neudělá taky. Někde jsem v poslední době četl na internetu, že velmi vysoké procento společnosti (cca 80 %) přejímá většinové informace z médií a bere je za své, protože nemá čas, možná ani vzdělání, udělat si na věci svůj názor a dohledat si případně i veřejně dostupná fakta. Než se vzdělávat, je pohodlnější věřit tomu co říkají v ideologicky zabarvené ČT. Tak to bylo za komunismu a stává se to etalonem i v dnešní době.

Název Albánii „zemi orlů“ dali Ilyrové, kteří následně stáli v cestě expanzi Říma směrem do Makedonie a stali se na mnoho staletí součástí římského impéria. Po nich přišli Byzantinci a Benátčané a po krátkém intermezzu, kdy ve 12.století vzniklo Albánské království přišlo velice dlouhé

období osmanské nadvlády, které ukončila fakticky až první světová válka a ukončení nadvlády tureckých sultánů. Následně až do konce druhé světové války pokračovalo v zemi období nestability a vládnoucí noty určovala hra mocností. Po krátké okupaci země fašistickou Itálií (po Italech zde zůstaly alespoň pěkné vládní budovy v Tiraně a výrazný italský vliv do dnešní doby) a fašistickým Německem, nakonec Albánii ovládli komunističtí partyzáni Envera Hodži a roky totální izolace, kdy se z Albánie stala jedna z nejchudších zemí Evropy a je to vidět dodnes. I bývalé jugoslávské Kosovo působí blahobytněji a makedonská Skopje ještě více. Současná Albánská lidová republika vznikla v roce 1990 po pádu komunismu a po pár letech chaosu a dohledu velmocí se vzpamatovala a dnes je mimo jiné členem NATO a kandidátem na vstup do EU. Země je i dnes na evropské poměry chudá, ale má motivaci jít rychle dopředu i s pomocí zahraničního kapitálu, který je zde v této muslimské zemi převážně arabský. Velice rychle se tady staví hlavně dálnice a další dopravní infrastruktura. Země, kde za Hodžy bylo potlačeno veškeré naboženství, je dnes překvapivě v tomto směru hodně tolerantní, i když zde převažuje sunnitská větev islámu. Necelá pětina obyvatelstva se hlásí ke křesťanství a nezanedbatelná je i skupina hlásící se

k ateismu, i tady jsou vidět desetiletí komunistické nadvlády. Naše putování jsme začali příletem do albánského hlavního města Tirany. Metropolí se tohle původně asi dvacetitisícové město stalo po první světové válce, kdy se tady vláda přestěhovala z Drače. Historie tady moc nenajdete, občas nějaký kostelík nebo mešita, parlament a obrovská socha národního hrdiny Skanderbega. Pod hlavním náměstím je obrovský vojenský bunkr paranoidního komunistického diktátora Envera Hodži. Ten se přičinil o

osvobození země od fašistů koncem druhé světové války a stal se členem socialistického tábora. Podobně jako Tito v Jugoslávii šel svojí nestalinskou cestou a primárně mu šlo jen o udržení vlastní moci. Postupně se rozkmotřil se všemi včetně Jugoslávie a uvrhl zemi do totální politické izolace. Nakonec se bavil jen s Mao Ce tungovými Číňany a i s těmi se nakonec rozešel. Měl jeden velký sen, vybudovat v této krásné hornaté zemi milión malých bunkrů pro svých zhruba tři milióny oveček. Nakonec jich postavil jen asi sedm set padesát tisíc – i tak ale byl mimořádný výkon. Nebyly to žádné „řopíky“, byly zakopány v zemi a

ty nejmenší byly tak pro 3-4 lidi, pak byl druhý typ tak pro dvacet a pak několik největších možná pro sto a více lidí. Člověk ani nemusí být žádný absolvent West Pointu, aby pochopil, že se tímto počinem stala nesmírně hornatá a v řadě oblastí nedostupná Albánie, nedobytnou zemí. Do těch největších bunkrů by se vlezlo Hodžovo celé politbyro. Jeden z hlavních velkých bunkrů (nyní BunkArt2) byl i pod hlavním náměstím v Tiraně a dnes slouží jako muzejní expozice přístupná

veřejnosti, rozhodně to stojí za návštěvu. Hodža měl několik sídel po celé zemi, hezkou chatu i na severu na jižním břehu Ochridského jezera, které tvořilo i severní hranici země s bývalou Jugoslávií. Na druhé straně měl podobnou haciendu Tito. Traduje se, že když jel Hodža na víkend na Ochrid, tak ho normálně doprovázela ochranka, kterou mimo jiné tvořila četa asi dvaceti tanků. Byl to prý takový rachot, že byl slyšet na deset kilometrů daleko a Titovi Jugoslávci nevěděli co se děje (Hodža s nimi nemluvil), tak uvedli preventivně skoro celou armádu do stavu bojové pohotovosti.

Za pozornost stojí v Tiraně kromě parlamentu a Skanderbega i část vládní čtvrti, kterou tam před druhou světovou válkou nechali postavit Italové (Mussolini), jsou hezky opravené a barevné a jsou okrasou. Za zmínku stojí i nedaleká pěší zelená a květinová zóna se spoustou restaurací, krámků a kavárniček, kde se dalo velmi příjemně posedět.

Druhý den naše cesta pokračovala na sever do historického města s krásným hradem a dnes muzeem – Kruje. Je to bývalé hlavní město albánského národního hrdiny Skanderbega, žil v 15.století, v dětství byl vzat jako rukojmí na osmanský dvůr, stal se janičářem a velmi úspěšným tureckým generálem (begem), poté zběhl na druhou (rodnou) stranu, stal se katolíkem a ozbrojenou rukou papeže, která na Balkáně zadržovala osmanskou rozpínavost. Vybojoval desítky vítězných bitev a až do jeho smrti byla Albánie svobodná. Hrad Kruje je impozantní a byl

krásně opraven už za Hodžovy vlády. Hodžovi malíři vzali celou historii tak doslova, že na krásném velkém hradním obraze Skanderbega stojí vedle něho manželka, která si přivlastnila podobu diktátorovy dcery. V malebném podhradí je spousta krámků a uliček s nejrůznějším zbožím, malé kavárničky a také pár dobrých restaurací. Jednu hned pod hradem jsme navštívili a patnáctiletý syn majitele se o nás dobře postaral dobře připraveným grilovaným jehněčím.

V Albánii i dnes ve 21.století je stále živá „krevní msta“. Rčení, že krev není voda, vzniklo údajně zde. I sicilská vendeta už upadla skoro v zapomnění a téměř se nevyskytuje, ale zde hlavně na severu země, je to téma stále živé a aktuální. Když zde někdo někoho zabije, pohnutky a oprávněnost ponechme v tuto chvíli stranou, tak jsou rodinní příslušníci věc povinni „vyrovnat“. Existují dnes údajně pouze tři způsoby, jak se to dá vyřešit. První je klasický „oko za oko a zub za zub“ a někdo z pozůstalých zabije toho, kdo předtím zabil. Tím to většinou nekončí a počet mrtvých na obou stranách může být docela velký a problém vlastně nikdy nekončí. Druhý je humánnější a provinilá strana se za přispění zvoleného „mediátora“ může z viny vykoupit za dohodnutou finanční náhradu. A třetí, u nás málo známý způsob je, že se viník dobrovolně zavře se souhlasem obcíny ve speciální vysoké věži, kde

musí v izolaci dožít až do konce svého života. Pouze nejbližší mají dovoleno mu nosit základní jídlo k přežití. Věže vypadají následovně, abyste věděli, kdybyste na ně narazili, že to nejsou žádné albánské „víkendházy“ z nabídky zdejších realitek. Rozhodně se nedoporučuje do nich nakukovat.

Jinak Albánie má dnes necelé tři milióny obyvatel, ale Albánců žijících dnes v různých koutech světa je údajně asi osmnáct miliónů. I v Česku je jich hodně – nejen zlatníků, směnárníků, ostrých hochů apod. Jedna z jejich největších enkláv ve světě jsou Bešaratové v jižní Itálii.

Po odjezdu z Kruje nás čekal přejezd do příhraničního Prizrenu, který je pokládán za nejhezčí kosovské město. Jeho starobylé centrum je místem, kde se snoubí historie a

současnost. Turista se zde může kochat malebnými dlážděnými uličkami s domky typické osmanské architektury. Prizren je místo tří jazyků a tří etnik, nejlépe to vidíte na trojjazyčných zdejších tabulích se jmény ulic a náměstí. Kromě Albánců zde žijí Srbové a Turci.

Do centra se dá dostat hezkou procházkou přes starý osmanský kamenný most. Je zde hlavně večer pěkné posezení ve spoustě kavárniček a různých restaurací. Mě osobně zde nejvíce překvapil neuvěřitelně vysoký počet obchodů nabízejících zde všechno možné nastávajícím nevěstám a ženichům. Při vstupu do starého města si nelze nevšimnout na protilehlém kopci velkou vojenskou pevnost UCK.

V Albánii bylo za Hodžovy komunistické diktatury zakázáno veškeré náboženství a to i pod trestem mnoha let vězení. Přesto je dnes Albánie nábožensky docela tolerantní zemí. To Kosovo zdaleka tak tolerantní není, historicky je zde početná srbská menšina a do severní části země kolem Mitrovice kvůli dlouho trvajícím nepokojům turisty ani nepouštějí. V zemi jsou vojáci KFOR, kteří hlídají zejména křesťanské náboženské památky před hrozbou zničení.

Celé dvacáté století, po pádu osmanské říše, probíhaly v Kosovu třenice mezi Srby a Albánci. V roce 2008 vyhlásilo jednostranně Kosovo nezávislost na Srbsku za pomoci USA. Stalo se to v rozporu s mezinárodním právem a dodnes mnoho zemí samostatnost Kosova neuznalo a země není ani platným členem OSN. Tolik soch Clintona a Madeleine Albrightové jako v Prištině nenajdete nikde na světě. Vedení země se za to

Američanům hodně odvděčilo, největší a jediný mobilní operátor v zemi patří rodině Albrightů a taky další klíčoví investoři jsou z USA.

Od 13.století se oblast Kosova stala součástí srbského středověkého státu a sídlem srbské pravoslavné církve. Jsou zde pohřbeni srbscí králové a proběhly zde klíčové dějinné události – obě bitvy na Kosově poli proti Osmanům. Tolik jen k pochopení skutečnosti, že Srbové považují stále Kosovo za „srdce své vlasti“. První v roce 1389 ještě skončila nerozhodně, ale v té další už Osmané danou oblast ovládli a časem dobyli i Bělehrad. Kosovo je pro Srby srdeční záležitost. Z Prizrenu do Prištiny je to asi tříhodinový přejezd a byla by škoda minout mužský klášter Vysoki Dečani. Klášter nepřetržitě funguje od 14.století, je nádherně restaurovaný a nachází se zde mimořádný počet vzácných památek. Dnes zde žije asi dvacet pět mnichů, kteří zde kromě modliteb i usilovně pracují na pracech ve prospěch svého společenství. Zdejší katedrální chrám je vynikající ukázkou spojených románských, byzantských a gotických stavitelských stylů. Je zde vynikající sbírka 90 pravoslavných ikon a spousta předmětů z ušlechtilých kovů. Klášter založil srbský král Štefan Uroš III, syn krále Milutina a otec cara Dušana a je zde pohřbeno jeho srdce. Co zaujme, tak na parkovišti před vstupem do kláštera jsou dva ozbrojené transportéry a kontrolní stanoviště jednotek KFOR, která tento objekt UNESCO chrání.

Priština jako kosovské hlavní město je historicky málo zajímavá. Na jejím okraji na výjezdu do Skopje je ženský klášter Gračanica, obývaný 7 jeptiškami a jeho kostel je nádherně vyzdoben množstvím ikon a fresek znázorňujících téměř všechny biblické motivy.

Skopje, hlavní město Severní Makedonie, je moderní, multietnické a multikulturní město založené na horním toku řeky Vardar. Žijí zde společně Makedonci, Albánci a Turci. Je to oblast bohatší a vyspělejší než Albánie i Kosovo. Musela se přejmenovat z původní Makedonie na Severní Makedonii, aby ji Řecko pustilo do Evropy. Obě země si činí nárok na historický odkaz Alexandra Makedonského, ve Skopje jsou desítky jeho soch a země byla kdysi součástí mocného makedonského království, které před nástupem Říma dominovalo po několik staletí této balkánské oblasti. Je ale pravda, že historické hlavní město Makedonců, Filipova starověká Pella, se nachází u Soluně v severní části dnešního Řecka u hranic se Severní

Makedonií.

Ze staré pevnosti nad městem je hezký výhled na centrum a řeku a směrem dolů je to docela hezká procházka. Skopje postihlo v roce 1963 obrovské zemětřesení, které převážnou část města zcela zničilo a trvalo řadu let, než bylo vše znovu vystaveno. Městu a řece vévodí krásné archeologické muzeum. Památkou na staletí osmanské nadvlády je několik mešit. Vzpomínám si na hezký historický turecký seriál nebo spíše telenovelu

Velkolepé století, která pojednává barvitě i líčením harémových intrik o životě možná nejslavnějšího sultána Sulejmana Nádherného. Ve Skopje se nachází mešita, kde je pohřbena Sulejmanova sestra Hafídže, která se zde uchýlila do ústraní poté, co její bratr nechal uškrtit jejího manžela Ibrahima Pašu, který zradil.

Po prohlídce města je příjemné zastavení v přírodním prostředí blízkého kaňonu Matka, kde je dobré zaplatit si za projížďku loďkou po jezeře.

Po odjezdu ze Skopje nás čekal asi tříhodinový přejezd směrem k Ochridskému jezeru, které tvoří i hranici s Albánií. Tato lokalita je oblíbenou rekreační zónou, kam přijíždějí turisté celoročně. Celé jezero a okolní přírodní krajina je pod ochranou UNESCO. Centrem této oblasti je městečko Ochrid, ležící na břehu jezera, plné okrasné zeleně, restaurací a kavárniček a s blízkým přístavem, odkud pravidelně vyplouvají lodě po velkém jezeře s hlavním cílem – navštívit starý klášter sv.Nauma. Před lodním výletem

je dobré se ještě zastavit v místním pravoslavném kostele sv.Sofie s krásnými freskami Cyrila a Metoděje. Z ochridského přístavu se lodí dostanete do kláštera sv.Nauma asi za hodinu a půl. Ne nadarmo se říká, že pohled od vody (řeky nebo moře) na přírodu a osídlení je úplně jiný než ze souše a zde to platilo taky. Krásné výhledy do okolí, v polovině cesty malá zastávka u prehistorické neolitické vesničky na kůlech a na závěr krásný klášter, významná památka makedonské pravoslavné církve. U dolního vchodu do kláštera stojí pěkný hotýlek s výbornou rybí restaurací, ze které je hezký výhled na jezero.

Naše pouť pokračovala několikahodinovým přejezdem krásnou hornatou krajinou přes pohraniční Elbasan do krásného romantického Beratu (UNESCO), možná nejhezčího albánského města. Město leží na řece Osum mezi horami. Dominantou je stará historická pevnost ze 14.století a pod ní ležící staré městečko s úzkými uličkami a dalšími památkami. Z pevnosti je nádherný pohled na město, nedaleké hory i řeku s kamenným mostem. V pevnosti se nachází muzeum největšího albánského malíře ikon Onufriho. Na hezké promenádě v pěší zóně najde unavený turista příjemný odpočinek v některé z četných kavárniček a restaurací.

Z Beratu je to už jen kousek na pobřeží do druhého největšího a bývalého hlavního města země – do přístavního Drače. Město má krásnou pobřežní promenádu s dlouhou písčnou pláží. Je tady na každém kroku slyšet italštinu a směřuje zde hodně trajektů z blízkého Apeninského polostrova. V Drači je spousta historických památek, římský amfiteátr a zbytky hradeb, stará benátská kruhová věž a samozřejmě architektura z osmanských dob. Všechny tři země, které jsme zde procestovali jsou velmi pěkné a

postupně se začleňují do Evropy. Nejvíce motivace má Albánie, spoléhající hodně na arabský kapitál a země, kde se až neuvěřitelně rychle dnes staví. Hlavně dálnice a také je to čím dál tím oblíbenější místo pro turisty. Láká je zdejší krásné, občas trochu divoké, jadranské pobřeží s teplým mořem a v blízkém vnitrozemí krásné hory. Už dnes si zde řada Čechů kupuje apartmány a nemovitosti, protože ví, že jejich cena poroste v budoucnu nahoru a dnešní ceny jsou zde výrazně nižší než v Česku. A kvalita zdejších služeb a potřebná infrastruktura jde postupně nahoru. A hlavně jsou zde (zatím) výrazně nižší ceny než například u nás. Budoucí turistický potenciál této oblasti je veliký. Kosovo i Severní Makedonie jsou na tom hospodářsky viditelně lépe i díky desetiletím, které prožily v rámci bývalé, dnes už rozpadlé Jugoslávie. Kosovo si nedořešilo své vztahy s početnou srbskou menšinou na severu země v okolí Mitrovice, je to místo stálých nepokojů, kde zahraniční turisté mají vstup zakázán. Severní Makedonie a hlavně její metropole Skopje je na tom z daných zemí ekonomicky nejlépe a její krásné hory a příroda jsou velkým lákadlem pro turisty.

Pátral jsem zde usilovně po nějakém golfovém hřišti, ale žádné se mi nepodařilo najít. Ale myslím si, že není daleko doba, kdy tam nějaký investor něco postaví.

Milan Bučík, 23.února 2024

